

GETOSTENS BAKSIDA

För att göra ost behövs mjölk. Och getter som ska mjölka måste föda killingar varje år. Däremot behövs inte killingarna.

De avlivas och bränns upp direkt efter födseln.

Hemslöjd har undersökt alternativen till slöseriet.

**Text Maria Diedrichs Foto Alexander Mahmoud
och Anders Qwarnström**

FRÅGA VILKEN GETBONDE som helst och alla kommer säga samma sak: Getter är inte som andra kreatur. De är tillgivna, luriga, intelligenta – var och en har sin egen personlighet och sina egna vanor. Getter är som hundar. De är ett djur som man kan bli tokig i. Så tokig att man hoppar av en forskarkarriär i rymdfysik för deras skull. Eller som 18-åring släpper allt man har för händer och ägnar resten av livet åt att driva getgård.

Geten var ett av de första djuren som domesticerades av människan. Den har följt oss genom årtusendena och över hela världen. Gett oss kött att äta, mjölk att dricka, skinn, horn och ben. Idag finns uppskattningsvis 900 miljoner getter i världen. Men i Sverige har geten länge kämpat i motvind. I mitten av 1800-talet tros det ha funnits runt 170 000 getter

i Sverige. Senast Jordbruksverket räknade efter var 2003, då fanns bara 5 500 kvar. Ingen vet hur mycket siffran har ändrats sedan dess.

IDAG FINNS ETT sextiotal gårdsmejerier som producerar getost i Sverige. De flesta av dem förädlar mjölken från gårdens egna getter, även om vissa också köper in mjölk från andra gårdar. Getmjölken är nyttig och hantverksmässigt framställda ostar är en delikatess. En fin svensk getost kan betinga många hundra kronor kilot. Men ostens baksida är killingarna.

För att en get ska ge mjölk måste hon killa varje år. Getgårdarna Hemslöjd har pratat med får mellan 1,7 och 2,5 killingar per get och år. Av dem växer cirka tio procent upp och blir mjölkgetter på den egna gården. En del andra säljs som mjölkget-

ter till andra gårdar. Ett mycket litet fåtal bockkillingar behålls som avelsbockar och resten av killingarna blir helt enkelt över. Låter man killingarna gå kvar med sina mammor kommer de att dricka en förmögenhet i mjölk. Lösningen blir för många bönder att avliva ungarna så snart som möjligt efter födseln. Killingar som bara är några dagar eller timmar gamla blir kråkmat eller eldas upp i stora brännugnar.

I SVERIGE HAR VI starka djurskyddslag och allt som rör slakt och avlivning är särskilt omgärdat av regler. Det gäller även för getter. Men om de allra minsta killingarna skriver Jordbruksverket såhär:

»Lamm och killingar yngre än 14 dagar får avlivas genom kraftigt slag mot huvudet. Slaget ska utföras med sådan kraft och precision att det